

Grønlandske kul til danske elværker

af civilingeniør Aksel Mikkelsen

Danske elværker bruger for tiden 1.500.000 til 2.000.000 tons kul pr. år og kunne uden ombygning aftage op til 4.000.000 tons pr. år. Da kul er vanskeligt at skaffe i dag, er der til Danmark kommet leverancer helt fra Australien, og priserne er selvsagt stærkt stigende. Tiden må derfor være moden til, at der straks startes en rationel kulbrydning på Grønland.

Den engelske kulmineekspert J. R. Dinsdale har for nylig overfor mig udtalt, at en kulforekomst som ved Atanikerdluk på Grønlands vestkyst i Diskoområdet må betragtes som en forekomst i verdensformat, og at engelske kulminefolk forlængst ville have startet en produktion på stedet, der i løbet af få år ville kunne dække de danske elværkers nuværende kulforbrug.

Der har altid været brudt kul til hushov på Grønland, især i området ved Disko.

Efter et grundigt og sagligt forarbejde i begyndelsen af 1920'erne foreslog daværende ingeniør Bretting, at der skulle anlægges en større kulminevirksomhed

ved Atanikerdluk, hvor de bedste og største kulforekomster på Grønland fandtes, og hvor der tillige var en naturlig mulighed for anlæggelse af en god havn.

De nødvendige penge til investeringerne kunne imidlertid ikke bevilges, og kulproduktionen blev i stedet for igangsat i 1924 ved Qutdligssat. Her kunne en brydning startes direkte uden større anlægsudgifter, men til gengæld var alle andre forhold dårligere end ved Atanikerdluk.

I 1951 udsendte Grønlandsministeriet ovenfor nævnte J. R. Dinsdale til Qutdligssat, og også han mente, efter at have studeret forholdene, at det bedste sted for at etablere en større kulproduktion måtte være ved Atanikerdluk.

Selv var jeg det år på kysten i andet ærinde, men hjalp Dinsdale en kortere periode med diverse opmålinger, pejlinger og andre undersøgelser ved Atanikerdluk, da Brettings resultater på det tidspunkt ikke var tilgængelige. Undersøgelserne viste, at de gode kullag lå 3–400 meter over havniveau og i en afstand af ca. 2 kilometer fra naturhavnen, hvor

Atanikerdluk – en gammelkendt, men stadig uudnyttet kulforekomst på Grønlands vestkyst.

Fot.: Aksel Mikkelsen.

forholdene var gode til at anlægge store udskibningsanlæg, oplagringspladser, kraftværk m. v. Dinsdale fremsatte derfor forslag om at flytte kulbrydningen fra Qutdligssat, hvor årsproduktionen aldrig kom til at overstige 40.000 tons, til Atanikerdluk og basere minen på en produktion af 1.000.000 tons kul pr. år.

Efter modtagelsen af Dinsdales rapporter angående kulbrydning på Grønland blev der nedsat en kommission, der ud fra Grønlands lokale behov skønnede, at tiden ikke var inde til at investere penge i overflytningen af kulbrydningen til Atanikerdluk, og efter yderligere en halv snes år blev det vedtaget at lukke kulbruddet ved Qutdligssat. Dette var under de foreliggende omstændigheder det eneste rigtige at gøre bortset fra, at den tusindtals store befolkning, der tid-

ligere havde været beskæftiget ved minen, nu skulle forflyttes og derved gik en vanskelig og usikker fremtid i møde.

Vi burde måske i tide have lært lidt af nordmændene, der bryder kul på Spitsbergen under arktiske forhold, som kan minde om de grønlandske. Nordmændene lukkede også en mine ved Ny-Ålesund, men koncentrerede i stedet brydningen ved Longyearbyen. Da kulbrydningen ved Qutdligssat ophørte i 1972, udskibedes – tilsyneladende med godt økonomisk resultat – 460.000 tons kul fra Longyearbyen, hvor der på samme tidspunkt var over 600 ansatte, og hvor udskibningsanlæggene i øjeblikket er under udbygning.

Ingen større selskaber har i øjeblikket søgt om koncession på de grønlandske kul, mens 21 internationale selskaber til

Naturhavnen ved Atanikerdluk, hvor der er plads og vanddybde til store udskebningsanlæg, gode arealer til oplagspladser, kraftcentral, beboelse og evt. andre industrier og servicefunktioner.

Fot.: Aksel Mikkelsen.

gengæld har søgt koncession på den grønlandske olie i havområderne vest for Grønland. Måske kan olien findes der, men man står da tilbage med det store og endnu uløste problem om at starte en produktion på et arktisk sokkelområde.

Da der i dag regnes med en oliereserve for hele verden på ca. 30 år, må man med det nuværende energiforbrug forvente, at olien snart må blive reserveret til mere specielle formål, og at andre energikilder til erstatning for olien skal fremskaffes.

Kul og dampkraftcentraler har tidligere været anvendt og må i fremtiden sikkert tages i brug i endnu større målestok. Der er ingen risiko for, at der under udvindingen kan ske større uheld eller katastrofer, der som olien kan virke ødelæggende på det arktiske miljø, og endvidere kan der ikke under elproduktionen

opstå uforudsete situationer, der som atomkraften kan betyde en fare for menneskeheden.

Da det anslåes, at der i hele verden er kul nok til flere hundrede års forbrug, skulle der ikke være grund til ikke at påbegynde en mere intensiv udnyttelse af gode kulforekomster, som for Danmarks vedkommende først og fremmest måtte blive forekomsten ved Atanikerdluk.

En undersøgelse af mulighederne for igangsættelse bør derfor startes omgående ved nedsættelse af en hurtigtarbejdende arbejdsgruppe med repræsentanter fra interesserede parter.

Staten må jo nok være indstillet på at skulle finansiere en del af anlægget eller give visse garantier samt lempelige koncessionsvilkår m. v.

Elværkerne må ved langtidskontrakter

forpligte sig til at aftage størstedelen af produktionen.

Med danske rederier må der træffes aftaler om fordelagtige besejlingsvilkår.

Det grønlandske landsråd og diverse arbejdsorganisationer må sikre minen et politisk stabilt klima.

Det grønlandske samfund må i påkommende tilfælde atter indstille sig på kul som alternativ energikilde ved anlæg af nye elværker og varmecentraler, især da man ikke kan regne med, at raffinaderier vil blive bygget på Grønland, selv om olien skulle findes deroppe.

En teknikergruppe med erfaring indenfor arktiske anlæg og kulbrydning må gå igang med at samle og bearbejde det allerede bestående materiale samt fremskaffe manglende oplysninger. På dette grundlag må der laves et realistisk skitseprojekt samt diverse overslag.

Inden kraftcentral og dispositionsplan udarbejdes for området, må man forsøge at finde frem til industrier, der på stedet vil kunne udnytte den forholdsvis billige strøm fra et dampkraftværk. Olieindustrien må kontaktes for at undersøge, hvilke fælles faciliteter og installationer de eventuelt ville kunne benytte sig af i en moderne havn.

Endelig må der træffes aftaler om,

hvem der skal stå for anlægget og det daglige arbejde. Grønlands tekniske organisation drev den gamle mine ved Qutdligssat, men det er vist tvivlsomt, om GTO ønsker at gå ind i et nyt industripræget foretagende. De to mineselskaber, som staten har andel i, er sandsynligvis heller ikke indstillet på en sådan speciel opgave.

Derimod kunne opgaven tænkes løst af et af de større danske entreprenørfirmaer. Et af disse forsøgte i 50'erne at få en aftale med staten om at overtage kulbrydningen ved Qutdligssat, og i dag vil sikkert flere firmaer være interesseret i projektet.

Uden nærmere overslag over anlæg, drift og fragt bliver det umuligt at udtale noget særligt gunstigt og lovende om et sådant kulmineprojekt. Det må imidlertid være indlysende, at en hurtig start på projektet vil spare landet udenlandsk valuta, vil give arbejde til mindst 1000 grønlandske arbejdere og funktionærer og vil kunne sikre Grønland og til dels Danmark energi i en eventuel ny energikrise. Endelig vil vor energi-politiske situation blive forbedret, når grønlandsk kul kan leveres til danske elværker.